

## **ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ ДЛЯ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**Конорчук Дар'я Володимирівна**

*студентка III курсу факультету міжнародної торгівлі та права,*

*Державний торговельно-економічний університет*

*м. Київ, Україна*

Сучасна підприємницька діяльність, як і будь-яка динамічна сфера суспільного життя, перебуває під постійним впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Особливу роль у забезпеченні стабільності бізнесу відіграє правове середовище, яке здатне як сприяти розвитку підприємництва, так і становити для нього значні загрози. Варто наголосити, що правові загрози, такі як нестабільність законодавства, корупція, можуть ставати перешкодами для підприємства, що в подальшому можуть ставати небезпеками. Особливої актуальності зазначена проблема набуває в умовах воєнного стану, коли загальна нестабільність значно підвищує рівень виникнення загроз та настання ризиків для бізнесу. У цьому контексті доцільно розглянути поняття «загроза» та «ризик» як ключові елементи моделі безпеки підприємства, розмежувати їх та розглянути яким чином вони впливають на підприємницьку діяльність.

Необхідно зазначити, що загрози та ризики сформовані у концептуальну модель безпеки підприємницької діяльності. Виокремлюють такі елементи як інтереси/ресурси, загрози/ризики, суб'єкти та заходи. Важливо розуміти, що протидія дестабілізуючим чинникам дозволить досягнути бажаних цілей, захистити інтереси шляхом формування системи безпеки. Дестабілізуючі чинники характеризують вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність діяльності системи підприємницької діяльності, тому до їх переліку відносять загрози, ризики, виклики та небезпеки.

«Загроза» – це потенційна можливість дії навмисного чи ненавмисного характеру, яка спрямована на порушення режиму функціонування підприємства виведення підприємства зі стану рівноваги, дестабілізацію, з метою завдання матеріальної або моральної шкоди. Ключовим є те, що загроза є потенційною, тобто такою, яка ще не настала, але може виникнути. За визначенням А. С. Захарчука, «загроза» – єдність умов і чинників, що створюють небезпеку інтересам суб'єктів господарювання [1, с. 21]. Проте Т. Л. Зубко вважає, що загроза являє собою форму вираження протиріч між інтересами підприємства та зовнішнім середовищем його функціонування, яка відображає реальну або потенційну можливість прояву деструктивної дії різних факторів та умов на їх реалізацію у процесі розвитку і яка

спричиняє прямий або непрямий економічний збиток, навмисне чи випадкове (ненавмисне) порушення режиму функціонування підприємства. [2, с. 27]. З огляду на це, висловлювати твердження про те, що загроза є наслідком небезпеки, є некоректним, адже небезпека – це заподіяння шкоди об'єкту аж до його ліквідації, тоді як загроза передує цьому етапу. Загроза розглядається як одна з форм небезпеки, але у вигляді потенційної можливості порушення законного інтересу підприємця. Загрози об'єктивно існують в навколишньому середовищі як джерело небезпеки і проявляються в конкретних формах, таких як кібернетичні, технологічні, кадрові тощо [3, с. 43].

Стосовно поняття «ризик», то ст. 42 Господарського кодексу України передбачає, що підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [4]. Відповідно, ризик у підприємницькій діяльності слід розуміти як усвідомлення можливості недосягнення цілей, або ж об'єктивна ймовірність порушення стану захищеності. Ризикуючи, суб'єкт підприємницької діяльності свідомо погоджується на реалізацію впливу дестабілізуючого чинника, що потенційно може призвести до негативних наслідків. Інакше кажучи, власноруч підвищує рівень небезпеки [3, с. 43].

Аналізуючи обидва поняття можна визначити, що вони не є тотожними. Поняття «загроза» є ширшим за «ризик» і тим самим передбачає, що дестабілізація об'єкту (інтересів) може настати, а «ризик» – це коли загроза вже настала, тобто відбулась дестабілізація зазначеного і, відповідно, відбувається послаблення діяльності підприємства.

Розглядаючи класифікацію загроз варто зазначити, що найбільш поширеним є підхід залежно від їх розташування відносно підприємства – зовнішні (екзогенні фактори) і внутрішні (ендогенні фактори). Зовнішні загрози виникають поза межами підприємства, не мають прямого зв'язку з його виробничими процесами, але здатні впливати як на саму діяльність, так і на її результати. Йдеться здебільшого про зміни в зовнішньому середовищі, що можуть спричинити збитки підприємству. Внутрішні ж загрози пов'язані з господарською діяльністю підприємства, його працівниками та організаційною структурою. Вони зумовлені внутрішніми процесами, що відбуваються під час виробництва й реалізації продукції, і безпосередньо впливають на ефективність бізнесу, що в подальшому призведуть до певних результатів [2, с. 27].

Виокремимо основні зовнішні загрози, які в подальшому можуть впливати на підприємницьку діяльність, а саме: недобросовісна конкуренція, криміналізація економіки, шантаж, розкрадання коштів, недосконалість законодавства, зміна валютних курсів, зростання

інфляції, корупція, стихійні лиха тощо. Зазначимо, що на зовнішні фактори підприємство не може впливати або цей вплив може бути незначним.

Щодо внутрішніх факторів, то до них відносять недостатню кваліфікацію працівників, шахрайство з майном, крадіжки майна та коштів з боку персоналу, фальсифікація, порушення режиму збереження конфіденційної інформації, використання неефективних технологій, прорахунки в плануванні та стратегії тощо. Зазначені загрози можуть виникати внаслідок непрофесійних дій працівників, недосконалої системи заробітної плати та стимулювання персоналу, невідповідності кадрової політики умовам роботи, психологічних та комунікаційних особливостей працівників, відсутності етичного кодексу.

Окрім зазначених зовнішніх та внутрішніх загроз, науковці виділяють загальні юридичні (правові) фактори, що так чи інакше впливають на підприємницьку діяльність, а саме: стан законодавства і нормативної бази, щодо організації бізнесу і регулювання господарської діяльності в країні і регіоні, перспективи його зміни; стан податкового законодавства; стан законодавства про власність; права та відповідальність підприємців; договірне право; стан правової системи захисту прав інвесторів і виконання законодавства тощо [2, с. 28]. Якщо конкретизувати правову категорію, то виокремимо адміністративно-правові загрози, до яких відносять: значні витрати на реєстраційні процедури, складність отримання дозволів та ліцензій; несприятливе середовище функціонування системи підприємницької діяльності; діяльність природних монополістів, які мають переваги не тільки з господарської, а й з політичної точки зору; введення регіональними органами влади різноманітних обмежень на рух товарів, капіталу і робочої сили територією країни; непрозорість процедури прийняття та застосування підзаконних нормативних актів, спрямованих на регулювання і контроль підприємницької діяльності [5, с. 25].

Проаналізувавши дестабілізуючі фактори, що можуть впливати на підприємницьку діяльність, можемо зробити висновок, що загрози та ризики у сфері підприємства свідчить про складність та багатогранність безпекового забезпечення господарської діяльності. Поняття «загроза» та «ризик» мають різне походження, структуру та вплив, що потребує чіткого розмежування цих понять та їх врахування у моделюванні системи безпеки підприємства. Особливо важливо враховувати правові чинники, які в умовах нестабільності та воєнного стану набувають першочергового значення. Ефективна протидія як внутрішнім, так і зовнішнім деструктивним впливам є необхідною умовою для стабільного розвитку бізнесу та досягнення його стратегічних цілей. Згідно з цим пропонуємо удосконалити законодавство, а саме затвердити на законодавчому рівні Корпоративний кодекс України, а також Стратегії забезпечення безпеки підприємницької діяльності, відповідно до чого будуть унормовані поняття «загрози» та «ризики», відповідно, буде

відсутня суперечність між науковцями, що сприятиме в подальшому удосконалення регулювання безпеки підприємницької діяльності саме з правової точки зору, і тим самим буде полегшення формування стратегій у бізнес-середовищі, щоб мінімізувати настання загроз.

### **Література**

1. Правове забезпечення корпоративної безпеки: навчально-практичний посібник / О.А. Альонкін, Н.О. Бондаренко, А.С. Захарчук та ін., за заг. ред. Р.В. Мельниченка, В.М. Нікітенка. Київ: ДТЕУ, 2024. 502 с.
2. Економічна безпека підприємства: виклики XXI сторіччя: монографія / Т. Л. Зубко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 420 с.
3. Сонюк О. Архітектура безпеки бізнесу. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2024. № 3, С. 37–51.
4. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : станом на 28 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
5. Крегул Ю.І. Безпека підприємницької діяльності в Україні: адміністративно-правовий аспект : монографія / Ю.І. Крегул, Р.О. Банк. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 240 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-509-2-12>

### **ПРО «ОСНОВНЕ ПИТАННЯ» ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ**

**Костенко Олександр Миколайович**

*доктор юридичних наук, професор, академік (дійсний член)  
Національної академії правових наук України, провідний науковий  
співробітник, Інститут держави і права імені В. М. Корецького  
Національної академії наук України  
м. Київ, Україна*

Для того, щоб адекватно відповідати на виклики часу, юридична наука має заглиблюватися до фундаментальних проблем. Від їх вирішення залежить ефективність практичної діяльності по забезпеченню правопорядку в суспільстві.

Як свідчить історичний досвід, самому феномену «ПРАВО» можуть надаватися різні інтерпретації і залежно від цього правові засоби по-різному використовуються в соціальній практиці. Наприклад, при демократії і автократії.

Іншими словами, інструменти права можуть використовуватися як для творення добра, так і для зловживань.

Виникає питання: як слід інтерпретувати феномен «ПРАВО» аби його можна було ефективно використовувати як інструмент для